

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Atzinums par tematu “Rio+20” konference: pašreizējais stāvoklis un perspektīvas” (atzinuma papildinājums)

(2013/C 44/11)

Ziņotājs: **Hans-Joachim WILMS** kgs

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 2012. gada 14. novembrī saskaņā ar Reglamenta piemērošanas noteikumu 29. panta a) apakšpunktu nolēma izstrādāt atzinuma papildinājumu par tematu

“Rio+20” konference: pašreizējais stāvoklis un perspektīvas”

(atzinuma papildinājums).

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Lauksaimniecības, lauku attīstības un vides specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 485. plenārajā sesijā, kas notika 2012. gada 12. un 13. decembrī (13. decembra sēdē), ar 152 balsīm par un 1 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi**1.1 Secinājumi**

1.1.1 Nobeiguma dokuments “Nākotne, kādu to vēlamies”, ko pieņēma šogad Riodežaneiro notikušajā ANO konferencē par ilgtspējīgas attīstības jautājumiem (“Rio+20” konferencē), ir vājāks, nekā EESK to būtu vēlējusies. Īpaši jāatzīmē, ka pietiekami nav ņemta vērā krīzes situācijas risinājuma steidzamība uz mūsu planētas. Nobeiguma dokumentā tomēr ir vairāki elementi, ko var izmantot arī politikas veidošanā Eiropas Savienībā. Īpaši jāuzsver globālā vienošanās par “zaļu ekonomiku” kā svarīgu ilgtspējīgas attīstības instrumentu, tostarp sociālajai dimensijai veltītā uzmanība, kā arī vienošanās par procesu, kura mērķis ir globālos ilgtspējīgas attīstības mērķus cieši saskaņot ar tūkstošgades attīstības mērķiem.

1.1.2 EESK pozitīvi vērtē pilsoniskās sabiedrības spēcīgo mobilizēšanos pirms “Rio+20” konferences un tās laikā, jo tādējādi radās daudzas jaunas novatoriskas idejas un veidojās jaunas alianses.

1.1.3 Gatavojoties “Rio+20” konferencei un pašā konferencē, EESK ir izpildījusi savu uzdevumu būt par vidutāju starp pilsonisko sabiedrību un ES iestādēm. Citas ES iestādes ir atzinīgi novērtējušas EESK centienus sekmēt pilsonisko dialogu Eiropas Savienībā un ārpus tās.

1.2 Ieteikumi

1.2.1 EESK uzskata, ka pasākumos pēc “Rio+20” konferences un tajā pieņemto lēmumu īstenošanā jāiesaista pilsoniskā sabiedrība. Tāpēc Komiteja īpaši atzinīgi vērtē visus citu institūciju centienus šajā virzienā. EESK — tāpat kā pirms “Rio+20” konferences — arī turpmāk sekmēs pilsonisko dialogu par ilgtspējīgas attīstības jautājumiem, iesaistot arī pilsoniskās sabiedrības organizācijas un tīklus, kas darbojas Eiropas mērogā,

kā arī valstu ekonomikas un sociālo lietu padomes un ilgtspējīgas attīstības jautājumu padomes.

1.2.2 EESK aktīvi iesaistīsies globālo ilgtspējīgas attīstības mērķu izstrādē, tāpat kā pirms “Rio+20” konferences arī turpmāk sekmējot dialogu ar gan pilsonisko sabiedrību Eiropas Savienībā, gan ar pilsoniskās sabiedrības partneriem ārpus ES. Komiteja īpaši centīsies sekmēt attiecības, no vienas puses, starp dalībniekiem, kas darbojas ilgtspējīgas attīstības mērķu jomā, un, no otras puses, dalībniekiem, kas darbojas tūkstošgades attīstības mērķu jomā. Turklāt EESK, ņemot vērā savu pieredzi un sastāvu, var praktiski palīdzēt veidot “zaļu ekonomiku”, tostarp sociālo dimensiju, kā arī globālā līmenī sekmēt pilsoniskās sabiedrības līdzdalības tiesības.

1.2.3 EESK atzinīgi vērtē Padomes 2012. gada 25. oktobra secinājumus par “Rio+20” konferenci — tajos ir minēti vērienīgi pasākumi, ko paredzēts īstenot pēc konferences saskaņā ar stratēģiju “Eiropa 2020” un ES Ilgtspējīgas attīstības stratēģiju, un atzinīgi vērtē nodomu pārskatīt ES Ilgtspējīgas attīstības stratēģiju. EESK uzskata, ka par ilgtspējīgu attīstību Eiropas Savienībā ir vajadzīga plaša pilsoniskās sabiedrības debātes, un sekmēs tās arī turpmākajā darbā.

2. EESK ieguldījums “Rio+20” konferencē

2.1 Lai ietekmētu starpiestāžu lēmumu procesu, EESK 2011. gada 22. septembra atzinumā par Komisijas paziņojumu “Rio+20” konference: virzība uz “zaļu” ekonomiku un labāku pārvaldību” (CESE 1386/2011) ⁽¹⁾ izklāstīja savus priekšlikumus par jautājumiem, ko bija paredzēts apspriest ANO 2012. gada jūnija konferencē par ilgtspējīgas attīstības jautājumiem (“Rio+20” konferencē), kā arī pieņēma rīcības plānu laika

(¹) OV C 376, 22.12.2011., 102–109 lpp.

posmam līdz “Rio+20” konferencē. Tā īpašs mērķis bija Eiropā un ārpus tās veicināt pilsoniskās sabiedrības dialogu par Riodežaneiro konferencē apspriežamajiem jautājumiem. Šā atzinuma mērķis ir, ņemot vērā Komitejas izteiktos aicinājumus, izveidot kopsavilkumu par “Rio+20” konferenci un norādīt uz perspektīvām turpmākajiem pasākumiem.

2.2 Lai iesaistītos “Rio+20” konferences procesos, EESK ir piemērojusi divējādu pieeju.

2.2.1 Eiropas līmenī EESK, pamatojoties uz 2011. gadā pieņemto atzinumu, ir centusies veidot dialogu ar pilsoniskās sabiedrības organizācijām un tīkliem, kas darbojas Eiropas mērogā, un 2012. gada februārī organizēja plašu pilsoniskās sabiedrības konferenci. Šajā konferencē savlaicīgi, pirms 2012. gada martā ES Padome noteica sarunu pilnvaras, tika pieņemti vairāki svarīgi aicinājumi Riodežaneiro konferences sarunu vadītājiem — tos EESK pēc tam apstiprināja atzinumā “EESK nostāja par gatavošanos Apvienoto Nāciju Organizācijas konferencē par ilgtspējīgu attīstību (“Rio+20”)” (CESE 486/2012) ⁽²⁾. Līdz ar to EESK izpildīja savu uzdevumu būt par vidutāju starp Eiropas pilsonisko sabiedrību un ES iestādēm.

2.2.2 Vienlaikus Komiteja Riodežaneiro konferences jautājumus apsprieda arī divpusējās sarunās ar saviem institucionālajiem partneriem, īpaši Brazīlijā, Ķīnā un Krievijā. Daudzpusējā sanāksmē 2012. gada maijā tika panākta vienošanās par kopējām svarīgākajām nostādnēm, ko vēlāk Riodežaneiro konferencē izmantoja par pamatu pilsoniskās sabiedrības dialogam arī ar citu valstu pārstāvjiem.

2.3 EESK aktīvi piedalījās “Rio+20” konferencē, organizējot trīs kopumā labi apmeklētus pasākumus, proti, sadarbībā ar Brazīlijas Ekonomikas un sociālo lietu padomi tā organizēja divus dialogus par ilgtspējīgas attīstības jautājumiem (vienā piedalījās pilsoniskās sabiedrības pārstāvji no Brazīlijas un otrā — no visām BRICS valstīm), un ES paviljonā organizēja pasākumu, kurā piedalījās Eiropas Komisijas priekšsēdētājs un kura mērķis bija informēt par pilsoniskās sabiedrības līdzdalības modeļiem. EESK delegācijas locekļi “Rio+20” konferencē ietilpa ES delegācijas sastāvā, un viennozīmīgi, ka tāpēc ir izveidojusies vēlme sekmēt iestāžu ciešāku sadarbību arī pasākumos pēc konferences.

3. EESK novērtējums par “Rio+20” konferenci

3.1 EESK ar gandarījumu secina, ka nobeiguma dokumentā “Nākotne, kādu to vēlamies”, ko pieņēma šogad Riodežaneiro notikušajā ANO konferencē par ilgtspējīgas attīstības jautājumiem (“Rio+20” konferencē), globālā mērogā ir atzīta

nepieciešamība vides, sociālajā un ekonomikas jomā sekmēt ilgtspējīgu attīstību. EESK tomēr pauž nožēlu, ka sarunu rezultāts kopumā ir mazāk saistošs, nekā to vēlas pilsoniskā sabiedrība un arī EESK savos atzinumos. Īpaši jānorāda, ka pietiekami nav ņemta vērā situācijas risināšanas steidzamība uz mūsu planētas. EESK pauž nožēlu, ka nobeiguma dokumentā nav minētas mūsu planētas noslogojuma robežas.

3.2 Vienlaikus “Rio+20” konference ir sekmējusi pilsoniskās sabiedrības mobilizēšanos, kas ir daudz plašāka par sarunām politiskā līmenī. Minētā mobilizēšanās jāizmanto tālāk arī pēc Riodežaneiro konferences, lai virzītu un veidotu konferencē uzsāktos procesus. Riodežaneiro konferencē tikās ne tikai politiskie vadītāji, bet arī daudzas darboties gribošas un radošas personas, kas nenogurstoši aicina mainīt paradigmas ekonomikas jomā vai nāk klajā ar neskaitāmām konkrētām iniciatīvām pārveidei un uzsāk šādas iniciatīvas.

3.3 Nobeiguma dokumentā tomēr ir vairāki elementi, ko var izmantot arī politikas veidošanā Eiropas Savienībā. Īpaši jāuzsver globālā vienošanās par “zaļu ekonomiku” kā svarīgu ilgtspējīgas attīstības instrumentu, tostarp sociālajai dimensijai veltītā uzmanība, kā arī vienošanās par procesu, lai globālos ilgtspējīgas attīstības mērķus cieši saskaņotu ar tūkstošgades attīstības mērķiem.

3.4 Ņemot vērā EESK galvenās bažas pirms “Rio+20” konferences, par nobeiguma dokumentu var izdarīt arī šādus secinājumus.

3.4.1 Svarīga EESK prioritāte “Rio+20” konferencē bija cīņa pret nabadzību. Komiteja iestājās par pietiekamas pārtikas, tīra ūdens un ilgtspējīgas enerģijas pieejamību. Nobeiguma dokumentā šai jomai ir veltīta liela uzmanība, lai arī daudzi uzskata, ka nav pietiekami precizēti ar finansēšanas iespējām saistītie jautājumi. Konferencē atkārtoti apstiprināja tūkstošgades attīstības mērķus un saistības šajā jomā. Komiteja tomēr pauž nožēlu par uzmanības trūkumu sieviešu tiesību jautājumam.

3.4.2 Vēl viena EESK prioritāte “Rio+20” konferencē bija pārveides sociālā dimensija. EESK aicināja veidot taisnīgu pāreju uz ilgtspējīgu ekonomiku un tāpēc atzinīgi vērtē to, ka tā pirmo reizi ir minēta ANO dokumentā. EESK atzinīgi vērtē arī šādus citus nobeiguma dokumenta elementus: sociālo partneru un it īpaši darba ņēmēju atzīšana par pārmaiņu aktīviem dalībniekiem; labu darba apstākļu un dzimumu līdztiesības nostiprināšana; izglītības un tālākizglītības nozīmes atzīšana; norāde uz obligāto sociālo standartu iespējamo pozitīvo lomu.

⁽²⁾ OV C 143, 22.5.2012 39–42. lpp.

3.4.3 EESK gan pirms konferences “Rio+20”, gan pašā konferencē atkārtoti norādīja, ka efektīvi ir jāiesaista pilsoniskā sabiedrība. Konferencē nobeiguma dokumentā šajā ziņā ir dažas pozitīvas attīstības tendences. EESK tomēr būtu vēlējusies, lai vispārīgie izteikumi būtu konkrētāki, piemēram, daudzu iesaistīto dalībnieku forumu, piemēram, ekonomikas un sociālo lietu padomju, līdzdalība ar valsts ilgtspējīgas ekonomikas politikas izstrādē. Konference ANO ģenerālsēkretāram ir lūgusi papildus analizēt vēl vienu prasību, kurai saistībā ar pārvaldības jautājumiem pievienojusies arī EESK, proti, izveidot ombudu nākamajām paaudzēm, lai ņemtu vērā ilgtspējīgām politikām nepieciešamo ilgtermiņa perspektīvu.

3.4.4 EESK, ņemot vērā savus citus svarīgākos priekšlikumus, atzinīgi vērtē vienošanos par ilgtspējīga patēriņa un ražošanas 10 gadu pamatprogrammu, norādi uz resursu taupīšanas principu, paziņojumu, ka IKP jāpapildina ar citiem rādītājiem, uzņēmumu lomas atzīšanu.

4. ANO un ES līmeņa pasākumi pēc “Rio+20”

4.1 EESK ir pārliecināta, ka “Rio+20” konferences panākumi izpaužies tikai tad, kad tiks īstenoti konferencē pieņemtie lēmumi un uzsāktie procesi. EESK uzskata, ka šajos pasākumos jāiesaista pilsoniskā sabiedrība un tai jāsniedz efektīvs ieguldījums.

4.2 Līdz šā gada ANO Ģenerālās asamblejas (kas notika Ņujorkā) sākumam bija uzsākti procesi, lai izveidotu augsta līmeņa politisko forumu ilgtspējīgas attīstības triju dimensiju integrācijai, kā arī noteiktu globālos ilgtspējīgas attīstības mērķus. EESK norāda, ka, neskatoties uz pozitīvajiem formulējumiem “Rio+20” nobeiguma dokumentā, pilsoniskās sabiedrības iesaiste šajos procesos vēl nav apmierinoša.

4.3 Kas attiecas uz ilgtspējīgas attīstības mērķu noteikšanu, pašreiz uzmanība jāvelta galvenokārt ar procedūrām saistītiem jautājumiem — tas attiecas ne tikai uz pilsoniskās sabiedrības līdzdalības iespējām, bet arī uz mijiedarbību starp jau uzsāktajām diskusijām par attīstības mērķu sistēmu laikposmam pēc 2015. gada un jauno procesu ilgtspējīgas attīstības mērķu noteikšanai. Lai arī “Rio+20” nobeiguma dokumentā ir norādīts, ka jāizveido saikne starp šiem abiem procesiem, attiecīgie dalībnieki vēl meklē savu nostāju.

4.4 EESK jau 2012. gada jūlijā organizēja plašu pilsoniskās sabiedrības pasākumu, lai ar Riodežaneiro konferences rezultātiem iepazīstinātu Briselē. Tajā kļuva nepārprotami skaidrs, ka ilgtspējīgas attīstības mērķu noteikšana tiek uzskatīta par vienu no prioritārajiem jautājumiem, kas pēc Riodežaneiro konferences jāapspriež sabiedrībā. Viennozīmīgs bija arī dalībnieku

aicinājums jau no sākuma apvienot ilgtspējīgas attīstības mērķu noteikšanu un tūkstošgades attīstības mērķu pārskatīšanu, ja pēc 2015. gada ir paredzēta visaptveroša attīstības stratēģija. Šajā pasākumā un arī citos pēc Riodežaneiro konferences notikušajos pilsoniskās sabiedrības pasākumos tika atkārtoti uzsvērts, ka mums Eiropas Savienībā jā dara tas, ko konferencē esam pieprasījuši. Tāpēc EESK pauž pārliecību, ka ir jāpārskata ES svarīgākās stratēģijas, vai tās atbilst ES paustajām prasībām “Rio+20” — tas attiecas gan uz stratēģijas “Eiropa 2020” ilgtspējīgas attīstības dimensiju, gan uz ES ilgtspējīgas attīstības stratēģiju.

4.5 ES iestāžu sarunās, ko EESK organizēja pēc “Rio+20” konferences, skaidri izpaužās vēlme sadarboties un iesaistīt pilsonisko sabiedrību.

4.6 EESK atzinīgi vērtē Komisija organizēto apspriešanos ar sabiedrību tiešsaistē, gatavojot 2013. gada pavasarī paredzēto paziņojumu par pasākumiem pēc “Rio+20” konferences, un šajā sakarā organizēs kopīgus pasākumus. 2013. gada pavasarī ir gaidāms arī Komisijas paziņojums par attīstības mērķu sistēmu laikposmam pēc 2015. gada. Par šiem jautājumiem EESK šobrīd izstrādā atzinumu. Nozīmīgākos ar vidi saistītos Riodežaneiro konferences aspektus — saskaņā ar atbildīgā komisāra paziņojumu — jāīsteno Septītajā vides rīcības programmā, ko paredzēts publicēt līdz šā gada beigām.

4.7 EESK atzinīgi vērtē Eiropas Savienības Padomes 2012. gada 25. oktobra secinājumus par “Rio+20” konferenci, it īpaši uzsvērtu uz to, ka ir jāiesaista pilsoniskā sabiedrība. EESK atzinīgi vērtē arī paziņojumu par vērienīgajiem pasākumiem, ko paredzēts īstenot pēc “Rio+20” konferences saskaņā ar stratēģiju “Eiropa 2020” un ES ilgtspējīgas attīstības stratēģiju. Turklāt Komiteja ar gandarījumu secina, ka, ņemot vērā Riodežaneiro konferences secinājumus, ilgtspējīgas attīstības stratēģiju ir paredzēts pārskatīt. EESK to pieprasīja jau 2011. gada 21. septembra atzinumā.

5. EESK loma pasākumos pēc Riodežaneiro konferences

5.1 Gan pilsoniskās sabiedrības dalībnieki, gan citas ES institūcijas vēlas, lai EESK aktīvi turpinātu iesaistīties pasākumos pēc “Rio+20” konferences.

5.2 EESK var sniegt ieguldījumu, arī turpmāk darbojoties kā struktūra, kur notiek pilsoniskās sabiedrības dialogs par ilgtspējas jautājumiem, un darbojoties kā vidutājs starp pilsonisko sabiedrību un ES iestādēm, iesaistot arī pilsoniskās sabiedrības Eiropas mēroga organizācijas un tīklus, kā arī valstu ekonomikas un sociālo lietu padomes un ilgtspējas jautājumu padomes.

5.3 Turklāt EESK, ņemot vērā savu pieredzi, var sniegt īpašu ieguldījumu jautājumā par pilsoniskās sabiedrības līdzdalības struktūru, piemēram, attiecībā uz konkrētām informācijas, uzklaušanās un apstrādes tiesībām.

5.4 EESK ir vienīgā ES iestāde, kas ir izveidojusi īpašu struktūru ilgtspējīgas attīstības jautājumos, lai ņemtu vērā šā jautājuma visaptverošo raksturu. Šodien pēc Riodežaneiro konferences tas ir mūsdienīgāk nekā jebkad. Jautājumā par “zaļu ekonomiku” EESK, ņemot vērā savu sastāvu, var izteikt konkrētus priekšlikumus, kādi pamatnoteikumi būtu vajadzīgi. EESK var sniegt īpašu ieguldījumu, lai konkretizētu ilgtspējīgas attīstības sociālo dimensiju, izstrādājot praktiskus priekšlikumus

par taisnīgu pāreju uz ilgtspējīgu attīstību. Joma, kurā pēc “Rio+20” konferences steidzami nepieciešams Komitejas ieguldījums, ir globālo ilgtspējas mērķu noteikšana. Komitejai šajā jomā — tāpat kā pirms “Rio+20” konferences — arī turpmāk var būt svarīga loma, sekmējot pilsoniskās sabiedrības dialogu ne tikai Eiropas Savienībā, bet arī ar pilsoniskās sabiedrības partneriem ārpus ES.

5.5 EESK uzskata, ka ir vajadzīgas plašas pilsoniskās sabiedrības debates par ilgtspējīgu attīstību Eiropas Savienībā, un arī turpmāk savā darbā sekmēs šīs debates, īpaši par stratēģijas “Eiropa 2020” aspektiem, kas saistīti ar Riodežaneiro konferenci, un par ES ilgtspējīgas stratēģijas pārskatīšanu.

Briselē, 2012. gada 13. decembrī

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs*
Staffan NILSSON